

אנציקלופדיה
עבודת ה' פנימית

א-י - אישון

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

אישון

כח הקטנה שבאישון

אישון, "המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי וכו' המאיר לאישון בת עין", וכידוע עד מאד בדברי הראשונים, שהאישון נקרא **אישון** מלשון **איש קטן**, שכאשר מסתכלים בבת העין הרי זה כמו מראה שנראה בה **איש קטן**, ועל שם זה נקרא '**אישון**' - שבלשון הקודש כל 'ון' שבסוף המילה משמעותו היא הקטנה.

ובהגדרה שורשית כמו שהוזכר לעיל, מצד הד' שמות שיש לאדם, אדם, איש, גבר ואנוש, שם התואר **איש** הוא כבר הקטנה ביחס לשם **אדם**, ובדקות כפי שחודד מצד הזכר עיקרו שם אדם, '**אדם** הראשון' - שם 'אדם' נשאר אצלו, ומצד הנקיבה - לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת", שהמציאות של שם איש ואשה נעשה רק ביחס לאשה, שביחס לאשה נעשה שם תואר של **איש משורש האש**, והרי ששם תואר **איש קטן** הוא ביחס לאשה, האיש הוא איש גדול, והאשה היא בבחינת איש קטן.

ובפרטות זה עומק הדבר שבאישון מתגלה מציאות של - איש קטן, שהרי הוא נקרא 'המאיר לאישון בת עין', וכמו שמחדדים רבותינו כידוע, מדרגת האישון נקראת '**בת עין**', מה הלשון של 'בת' - אז כפשוטו יש בן ויש מציאות של בת, אבל בלשון ארמית 'בת' הוא לשון של שינה, לינה, כלשון הגמ' 'בת דינא, בטל דינא', וכן ע"ז הדרך, וא"כ גדר הדבר שהמציאות של אישון **בת עין** היא נקראת בלשון של 'בת', מתגלה שכח העין הוא ממקום של שינה, שהרי כאשר האדם מסתכל, כדברי הראשונים כידוע, הוא מסתכל ממקום ה'אישון בת עין', משם מקום ראייתו של האדם, מהשחור שבעין, שזה האישון שבעין, משם שורש מציאות ראייתו של האדם.

שורש הראיה מנח החכמה ולאחר החטא, מנח המדמה

ועומק הדברים הוא, כידוע - יש באדם כח של מוחין, ויש באדם כח של 'מדמה', מצד השורש הפנימי עיקר כח ההסתכלות של העיניים שבאדם היא באה מן החכמה בבחינת 'חכמי העדה' שנקראים 'עיני העדה' - משם שורש מציאות הראיה.

אבל מכנגד, כאשר אדם הראשון חטא ואכל מעץ הדעת, מכאן ואילך שורש מציאות הראיה מתגלה ממקום של 'מדמה' - 'ותרא האשה', ושורש יצירת האשה היה ע"י 'ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם וישן' - ב'וישן' רמוז מילת אישון [- לא כתוב להדיא אבל רמוז, ללא הא'], אבל מ"מ א"כ, שורש יצירת האשה היא נבראה מזמן של שינה, היא נבראה מזמן שהמוחין מסתלקים ונגלה ה'מדמה', שהרי זה המהות של השינה הסתלקות המוחין וגילוי ה'מדמה' - זהו ההבחנה של "מאיר לאישון בת עין", כלומר בזמן שהאדם ער כפי צורתו הראשונה שהיה צריך להיות - הוא היה צריך להסתכל ממקום של חכמה, כח הראיה שהיה צריך להתגלות באדם זה היה בבחינת 'עיני העדה - חכמה העדה', שזה היה צריך להתגלות אצל כל אחד ואחד.

אבל כאשר נעשה מציאות הנפילה ע"י מציאות החטא, מתגלה ה"אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות", ומסתלק ה"עיני העדה - חכמי העדה" שבאדם, שאצל כל אדם ואדם בפרט מסתלק אותו מציאות של ראייה, ומכאן ואילך עיקר ראייתו היא ראייה של 'מדמה', זה עומק ההגדרה שראיית האדם הוא מכח ה'בת-עין', "המאיר לאישון בת עין" כלומר בזמן שהאדם ישן שע"ז נאמר "המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי", מה שמאיר אז מאיר ה'בת-עין' שמכח כך הוא רואה בזמן השינה, אבל בעומק זה לא רק בזמן שהוא ישן אלא גם בזמן שהוא ער עיקר ראייתו היא ראייה של 'מדמה' מתולדת החטא, שבזמן שהאדם ער הוא לא ער גמור אלא הוא בבחינת 'נים ולא נים תיר ולא תיר', וכמובן לא לגדר של דינא ממש הוא נקרא מתנמנם 'נים ולא נים תיר ולא תיר', אלא רק כדוגמא שורשית לדבר שהוא לא ער גמור אלא יש לו התנוצצות של ראייה מכח 'עיני השכל', אבל זה רק התנוצצות של ראייה מכח 'עיני השכל', אבל עיקר ראייתו של האדם היא ראייה שבאה מכח המדמה - 'בת עין', זה מקום ראייתו של האדם, זה שורש מדרגת הראייה שמתגלה אצל האדם.

שורש הראיה מהשחור שבעין - מקום החושך

ומצד כך עיקר ראייתו של האדם היא בבחינת חושך, שזהו מה שהאדם רואה מן השחור שבעין, ויסוד הדברים כפי שמבואר ביסוד דברי חז"ל, 'ומבשרי אחזה'... כאשר האדם מסתכל מן האור לחושך הוא אינו רואה, וכאשר הוא מסתכל מן החושך לאור הוא רואה, ועל אף שלכאורה במושכל ראשון היה סברא שיהיה להיפך, שדייקא כשהוא נמצא במקום של האור הוא יראה למקום החושך כי יש לו אור - 'נהורא עמיה שריא', ומדוע סדר הדברים הוא בצורה הפוכה בדיוק, שכאשר האדם נמצא במקום החושך הוא רואה למקום האור.

מתולדת החטא מתגלה ששורש מציאות הראיה היא מתגלה ממקום ה'בית-עין', מהשחור שבעין היא מתגלה מהמקום של החושך, [ובדקות יש לזה שורש נעלם קודם לכן אבל בעיקר זה מתולדת החטא], לכן האדם רואה מן החושך לאור והוא אינו רואה מן האור לחושך, אילו האדם היה נשאר במדרגה הקודמת שלו, כח הראיה שלו היה ממקום של האור, והוא היה רואה דייקא מהאור, אבל כאשר הוקבע מציאות החטא - שורש הנפילה שהזכרה, מכאן ואילך עיקר ראייתו של האדם הוא ממקור של חושך, משם מתחיל מציאות הראיה.

הראיה שבזריחת החמה - מכח חושך הלילה

ולפי"ז בסדר היום, יש את הלילה, והזמן החשוך ביותר שבלילה הוא השחר, ולאחר מכן מתגלה מציאות נץ החמה שמתחילה החמה להתנוצץ ולהאיר, וכפשוטו - נסתלק מציאות השחור שזה הלשון של השחר, ומתחיל להתנוצץ מציאות ההארה, ומכאן ואילך מתחיל סדר הראיה, זמן תפילה, זמן ציצית - "משיכיר בין תכלת ללבן" ולחד מ"ד "בין תכלת לכרתי", כל סדר הדבר שנאמר בדברי המשנה בתחילת ברכות, כלומר מתחיל להיות מציאות של ראה.

אבל בעומק ההגדרה היא, כפי שהוזכר - מתחילה יש את 'עלות השחר' ולאחר מכן יש את ה'נץ החמה', מה שמתחדש ב'נץ החמה' מציאות של ראה ע"י שמתנוצץ הארת החמה - זה מתוך התפיסה של ה'שחור' שבדבר שמשם מתגלה מציאות הראיה, וזהו בעומק ה'ויהי ערב ויהי בוקר', מה שהבוקר חל אחרי מציאות של ערב היינו שמתוך הערב חל מציאות של בוקר.

ובשעה שהחמה שוקעת, כדברי הגמ' "האי אדום שחור הוא אלא שלקה", כלומר מתגלה שצורת השקיעה היא באופן של שחרירות, והשחרירות הזו היא שורש הראיה שעתידה להיות ע"י החמה שעתידה לזרוח ולהאיר פעם נוספת, וא"כ מקום הראיה שמתחדשת ע"י הזריחה שנעשית בבוקר שלאחר מכן - היא נעשית מכח מציאות החושך, שמה שהיה קודם לכן מציאות של החשכה לאחר מכן הופך להיות מציאות של זריחה, המילה שחור והמילה זרח קרובים אהדדי בחילוף אות אחת בלבד, כלומר - מתוך מציאות החושך מציאות השחרוריות, מכח כך חלה ההתחדשות של מציאות הראיה.

וא"כ בעומק, זה עומק ההגדרה שהוזכר בראשית הדברים שאישון נקרא כן על שם איש קטן כדברי הראשונים, וחודד שביחס לשם 'אדם', עצם השם 'איש' הוא בבחינת 'איש קטן', ובפרטות יותר אישון היינו שבתוך ה'איש' עצמו חל מציאות של הקטנה, זה גופא ההגדרה מהו ההקטנה - מה שקודם לכן הראיה היתה ממקום של הארה ממקום של אש בבחינת אש המאירה, אבל כאשר חל מציאות הקלקול מציאות הנפילה, הנפילה היא שאצל ה'איש קטן' כל ראייתו הופכת להיות

במדרגה זו של 'איש קטן', שכל הוויית ראייתו אינה אלא מכח מציאות של חטא, מכח מציאות שהוא רואה מה'מדמה', הוא רואה מכח מציאות ה'שחור' שבעין, זה עומק כח הראיה שנמצא באדם, ועל שם כן הוא נקרא 'איש', והוא נקרא 'איש קטן', כי הוא לא רואה מהלבניניות, אלא הוא רואה ממציאות השחרירות.

ה'איש-קטן' שב'אישון', ראיית עצמו בזולתו

ובעומק - באופן אחר, המציאות הזו שכאשר מסתכלים באישון נראה איש קטן, עומק הדבר היינו שזה המקום של ה'מראה' שנמצאת בקומת נפשו של האדם, יש את עצם מציאות הראיה שבאדם שהאדם רואה את מה שהוא רואה, הוא רואה שמים, הוא רואה ארץ, הוא רואה ימים, הוא רואה את כל מה שהקדוש ברוך הוא ברא בעולמו.

אבל, יש מה שהאדם רואה את הדבר באופן של 'מראה' - שהיא מראה לו את מה שהוא עצמו, זה מה שהיא מראה לו, וזה הרי תפיסת האישון שנראה בו איש קטן, כלומר מי שמסתכל באישון רואה את עצמו בתוך אותו אישון.

זהו עומק הקטנות שנמצא באישון - שהוא 'איש קטן', שהרי כל ההגדרה של שם 'איש' כפי שהוזכר, "לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת", הגדרת הדבר הוא שהאשה תמיד צורת ראייתה באופן שעיניה נשואות לבעלה - "אל אישך תשוקתך והוא ימשל בך", וא"כ היא לא רואה את עצמה אלא היא רואה את מקורה, את שורש הויתה, היא רואה את המקור שממנו היא באה, זה התפיסה שנקראת **אשה** - "כי מאיש לוקחה זאת".

אבל כאשר מתגלה באישון מציאות הקטנות, כאשר הוא רואה מישהו אחר הוא רואה את עצמו בתוך מציאות האחר, זה גופא ההקטנה של שם תואר 'איש'.

מצד הקדושה כמובן יש מעלה שהאדם חי בעומק של פנימיות, שזה סוגיא הפוכה לגמרי. אבל מצד מהלך הדברים השתא הגדרת הדבר הוא, כאשר האדם רואה בכל דבר את ה'בבואה' שלו, זהו בעומק ההקטנה של מציאות האדם.

ראיית עצמו - מנח המדמה

והדברים מקבילים ממש למה שהוזכר קודם לכן וגדרם הוא כך, כאשר יש מציאות סדר הדברים הרגילה - יש את ראובן - יש את שמעון ויש את לוי, וכל אחד הוא אדם לעצמו הוא אחר לזולתו, הוא מציאות לעצמו, אבל מכח ה'מדמה' אפשר לדמות כל אדם לזולתו, מה שהאדם רואה

בכח ה'אישון בת עין' שהאדם רואה ב'אישון את עצמו זה נובע ממעמקי תפיסת ה'מדמה' שהוא מדמה את זולתו אליו, ולכן הוא יכול לראות את עצמו בזולתו, זה גופא השורש של ה'מדמה'. לעיל זה הוגדר שהוא לא רואה בראיה של 'עיני החכמה' אלא הוא רק בכח ראייה של 'מדמה', ובהגדרה אחרת שהוא רואה מכח של 'שחור', המילה שחור והמילה אחר הם עוד פעם אותם אותיות בהחלפה של אות אחת, ובדקות זה החלפה של הא' והש' שמרכיבים את תיבת אש, זה ההחלפה מהשחור לאחר, כלומר במדרגת ה'מדמה' כאשר האדם מדמה, א"כ הוא אינו רואה אלא את מציאות עצמו, וכיון שהוא לא רואה אלא את מציאות עצמו לכן זה מה שנגלה ב'אישון בת עין', ששם מתגלה שכל מה שהאדם רואה הוא אינו רואה אלא את ההויה של עצמו, וזה גופא עומק נקודת ההקטנה עומק נקודת הצמצום, היפך הגדלות שיש מבט שלם מבט של קומה שלימה שאז האדם מכיר את מקומו דיליה ביחס לכל הקומה השלימה, אבל כאשר זה מתגלה מצד מהלכי הקלקול בכח של 'מדמה' - כל מה שהוא רואה בקומת הנבראים הוא רואה בהם רק את עצמו שלו בכל דבר.

זה עומק נקודת החטא של אדם הראשון, עומק החטא הוא הנפילה למדרגת ה'אישון' שזהו מדרגה של 'מדמה', מדרגה שכל מה שהוא רואה אינו אלא את הויתו שלו, ותו לא.

האש-יון שב'אישון' דאיית גופו בזולתו

אבל בעומק יותר, במילה אישון יש את האותיות אש-יון, כלומר שהרי האדם עצמו מורכב מפנימיות וחיצוניות, ובהגדרה הכללית - נפש וגוף, ביחס שהוזכר עד השתא הקטנות שמתגלה מכח מציאות האישון, היינו שהוא רואה רק את עצמו בזולתו ותו לא, זה כל מה שהוא רואה הוא רואה רק את מציאות עצמו.

אבל בהגדרה עוד יותר שפילה - שזה בחינת יון, כידוע עד מאד, יש את ה'חכמה עילאה' ואת ה'חכמה תתאה', וה'חכמה תתאה' כשהיא משתלשלת לתתא מצד ירידתה עד לתתא - ונפילתה עד לתתא היא הנקראת 'חכמת הגוף', וזה חכמתה של יון תרבות הגוף של יון זה 'חכמת יון', חכמה במדרגה של גוף, כמו שהאריכו רבותינו רבות עד למאד, כידוע מאוד.

ובעומק מצד כך, ה'אישון' שהוא אש-יון, ההקטנה של הדבר היא לא רק שכשהאדם רואה מה שהוא רואה בזולתו זה את עצמו את נפשו שלו נפש דייקא, אלא את גופו שלו - זה מה שהוא רואה - הכח של נפילת הראיה מגיעה ליפול עד אותו מקום תחתון שהוא תופס את עצמו כגוף ולא כנפש, ומכאן ואילך מה שהוא רואה אצל אחרים - הוא רואה את גופו שלו שנמצא בכל מקום, זה עומק נקודת הדבר שמתגלה בשורש הנפילה של מדרגת האישון, מציאות ה'שחור' שבאישון.

וכידוע, בתיבת עין עצמה עין ואני הם אותם אותיות שהרי א' וע' מתחלפים אהדדי, בעין הוא רואה את האני שלו, אבל איזה 'אני'? - לא רק 'אני' של מדרגת נפש, אלא הוא נופל יותר לתתא ומה שהוא רואה במציאות ראיתו זהו רק את ה'אני' בבחינת ראיית מציאות הגוף, עפר מן האדמה זה מה שהוא רואה בעין של זולתו, הוא רואה את מציאות עצמו במדרגה של 'עפר' דיליה, זה מקום הנפילה של ה'אישון בת עין'.

הצד העליון שב'אישון' - 'יש ועין'

אבל יתר על כן, עד כאן נתבאר שורש הנפילה שנמצא במדרגת האישון, אבל הצד ההפוך שבדברים שהוא שורש נקודת המעלה - אישון זה אותיות יש-ואין, [ומשתמשים ב' ב' פעמים], היש והאין מונחים במדרגת האישון.

מהצד הנפול שבדבר, כפי שחולקו הדברים - יש את הכח העליון של 'חכמי העדה' 'עיני העדה' שצריך להתגלות בעין עצמה, ובנפילה זה נופל - כסדר כל מהלכי הקטנתה של הראיה שמונח ב'אישון' עד הנפילה של ראיית הגוף.

אבל מהצד העליון שבדבר, מקום ה'אישון שב'בית עין' היא מצרפת את היש ואת האין בבת אחת, זהו המקום העליון שמתגלה בראיית העין, ומצד כך הראיה שמגיעה ממקום ה'שחור' שבעין 'אישון' שבעין, מה שמקום הראיה מתגלה משם היינו שהיא מתגלה ממקום של יש ואין.

כח סתימת העינים

ונחדד את הדברים, מצד המבט הפשוט יש זמן שהעין היא 'עינא פיקחא' העין רואה, ויש זמן שהעין איננה רואה - 'סתימו דעינין', כאשר היא רואה היא רואה את מה שיש, וכאשר העין נסתמת היא איננה יכולה לראות, זה התפיסה התחתונה הפשוטה, וזה מה שנקרא אצל בלעם 'שתום העין' מצד נקודת הקלקול, 'שתום העין' כלומר עין סתומה שאיננה יכולה לראות, ומצד כך זה יכול להגיע עד מצב של עיוור גמור שאין לו מציאות של ראייה, 'ד' חשובים כמתים' כדברי חז"ל ואחד מהם הוא סומא, כלומר כל סומא כידוע נקרא סומא מלשון שהס"מ דקלקול שולט בו, ולכן הוא חשוב כמת כמו שהס"מ ממית כמו"כ הוא גם יוצר סמיכות העיניים זהו מציאות הנפילה של מקום הראיה, זה התפיסה הפשוטה של ראייה, והיפך כך - 'סתימו דעינין'.

סתימת ה'עין' מהצד העליון - עליה ל'אין'

אבל מהצד העליון יש את כח הראיה שבעין, ומצד כך הראיה היא בבחינת 'חכמי העדה' - 'עיני העדה', בבחינת 'כבוד חכמים ינחלו' 'להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא', ומהצד העליון של

מציאות הראיה מה שמתגלה - שכאשר יש לאדם 'סתימו דעיניו', היינו שבכח הראיה הוא עולה מעין לאין, ושם נעשה מציאות ה'סתימו דעיניו'.

יש מה שאי אפשר לראות דבר מחמת שפלותו שזה קלקול, והדוגמא השורשית זה עריות, ויש מה שאי אפשר לראות דבר לרוב מעלתו - "אסור לראות את המלך ערום" וכן ע"ז הדרך, זה לא ה'עריות' של הצד התחתון, אלא שאסור לראות דבר במדרגתו העליונה. [- בכונה נקטנו את שתי הדוגמאות הללו, ששניהם נראים ש'בני ביקתא חדא ניהו' בשביל להמחיש את נקודת ההבדלה], כלומר מונח כאן שורש נקודת הראיה, שיש מה שהאדם עוצם את עיניו שאיננו רואה וזה מכח כך שהעינים עולות למקום ה'אינ' העליון ומכח כך הוא איננו רואה.

ובעומק, מצד כך - ההבנה הבהירה - כאשר האדם איננו רגיל לעצם עיניו - חס ושלום, הוא רואה היכן שאינו צריך לראות, ומצד כך כאשר הוא עוצם עיניו כפשוטו "עוצם עיניו מראות ברע", א"כ מתי שצריך לראות הוא רואה, ומתי שלא צריך לראות הוא אינו רואה. - זה ההבנה הפשוטה.

כח עצימת העינים - מקור עליון של הראייה

אבל בעומק ההגדרה היא עמוקה - מי שעוצם עיניו בשעה שראוי לעצום עינים - "ועוצם עיניו מראות ברע", א"כ כאשר הוא כן מסתכל - הראיה שלו היא באופן של יש ואין, היא ראייה של 'רצוא ושוב', כלומר מציאות ראייתו היא לא באופן שזמן מסוים הוא רואה וזמן מסוים הוא אינו רואה.

אם בזמן שהוא סותם את עיניו שהוא לא רואה זה לא סתם 'סתימו דעינא' כפשוטו, אלא הוא מעלה את הדבר בבחינת 'עולי עין' - 'למעלה מן העין', ומדגישים, כפשוטו מתפרשים דברי הגמ' 'עולי עין - למטה מן העין' שאין עין הרע שולטת בהם, ובדברי חז"ל כידוע זה נקרא 'עינא פקחא' בבחינת 'הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל' - זה מהלך אחד, אבל מהלך נוסף לדברים בערך דידן השתא, כאשר הוא סותם את עיניו, עוצם את עיניו, שכמו שהוזכר פעמים רבות, כל עצימת העיניים נקראת 'עצימה' מלשון עצם כי הוא עולה לעצמות הדבר ולכן הוא עוצם את עיניו.

ולפיכך בשעה שהוא עוצם את עיניו זה למעלה ממקום הראיה, מכח כך כאשר הוא חוזר ומסתכל חוזר ורואה - הראיה שלו היא בבחינת 'והחכמה מאין תמצא', שמקור ראייתו נובע ממקום 'חכמי העדה' - עיני העדה' שמקור ראייתם היא בבחינת 'והחכמה מאין תמצא', כלומר מה'אינ' שבשעה שהוא עוצם את העין היא הופכת להיות אין, ואז בשעה שהוא פוקח את עיניו זה ראייה בגדר 'חכמי העדה' - עיני העדה', זה מקור ראייתו שמכאן ואילך מתפשט המקור של הראיה שבו והוא רואה ממקור העליון.

זה השורש העמוק שהראיה של האדם נובעת ממקום ה'שחור' שבעין, זה בחינת 'מאיר לאישון בת עין', מה שהראיה נובעת מה'שחור' שבעין כלומר שזהו הראיה שנוגעת במקורה העליון בשורשה העליון, היא נוגעת במקור של תפיסת הראיה שנובע ממקורו משורשו ממקור הויתו שמשם מתחיל מציאות ראייתו, זה המדרגה העליונה של הראיה במדרגת 'אישון בת עין'.

הבת שהיתה לאברהם אבינו והבת שלא היתה לו

ולפי"ז להבין עמוק, הגמ' בסוף פ"ק דב"ב מביאה כידוע את המחלוקת על מה שנאמר אצל אברהם אבינו "וה' ברך את אברהם בכל", לחד מ"ד לומדים מ'בכל' - 'בת היתה לו לאברהם ובכל שמה', ומ"ד שני סובר שלא היתה לו לאברהם בת, כלומר כפשוטו יש כאן מחלוקת בדברי הגמ' האם הברכה הזו היא במה שהיתה לו בת, או שהברכה הזו היא במה שלא היתה לו בת.

והרי "אלו ואלו דברי אלקים חיים", וברור הדבר לערכין דידן השתא - יש בת מהצד התחתון שלא היתה לו, ויש בת מהצד העליון שהיתה לו, הברכה היא שלא היתה לו בת תחתונה, והברכה היא שהיתה לו בת עליונה, זה גופא עומק נקודת הברכה.

מה היא הבת התחתונה שלא היתה לאברהם, ומה היא הבת העליונה שהיתה לאברהם, כפי שהוזכר 'בת' היא מלשון של לינה בארמית - למ"ד לא היתה לו לאברהם בת כלומר לא היה לו את הבת התחתונה, אברהם אבינו הרי עליו נאמר 'מי העיר ממזרח צדק', לאברהם יש את כח הזריחה, הבת התחתונה שלא היתה לו לאברהם, כלומר שנקודת הזריחה שמתחילה אצלו היא לא באה כמציאות שיש זמן שעדיין לא רואים ואח"כ יש זמן שרואים, שיש זמן שישנים ואז אין ראייה ולאחר מכן בא זמן של 'מי האיר ממזרח צדק' שאז מתחיל תפיסה של ראייה, ע"ז נאמר "וה' ברך את אברהם בכל - שלא היתה לו לאברהם בת".

אבל מה שנאמר לחד מ"ד "בת היתה לו לאברהם ובכל שמה", כלומר היה לו את ה'בת עין' העליונה, בבחינת "מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב" כדרשת חז"ל - "בתו של אברהם אבינו שנדבה לבו להקדוש ברוך הוא", שם הרי מבואר שכן היתה לו בת - שזה ה"בת נדיב", ה'בת היתה לו לאברהם', שמכח שנדבו לבו להקדוש ברוך הוא מתגלה אצלו הבת העליונה.

ומהי הבת העליונה שמתגלה אצל אברהם אבינו - מתגלה אצלו התפיסה של ראייה, שראייתו של אברהם אבינו כאשר הוא רואה זה באופן שמקור הראיה שלו היא מ"החכמה מאין תמצא".

עומק ה'אי-הסתכלות' של אברהם בשרה

והרי כמו שדורשת הגמ' בבבא בתרא שם מה שנאמר שאברהם אבינו אומר לשרה "הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את", שעד השתא הוא לא ידע, וע"ז אומרת הגמ' שעד אז הוא לא הסתכל, לא רק שב'אחרינתא' הוא לא הסתכל, אלא אפילו בשרה אשתו הוא ג"כ לא הסתכל. עומק נקודת הדבר - מה שהוא לא הסתכל אפילו בשרה אשתו זה מאותו שורש של הדבר שמקור ראייתו של אברהם אבינו היה באופן של "והחכמה מאין תמצא", של 'חכמי העדה - עיני העדה'.

היות הדבר שהוא לא הסתכל, מי שלא מסתכל ב'אחרינתא' זה מדין עריות שלכן הוא לא מסתכל, אבל מה המעלה של 'לא הסתכל באשתו'? - אז כפשוטו הוא רחוק מכל 'צורתא דזוזא', כל מה שזז כאן בעולם הוא איננו רואה, הוא איננו רואה את מציאות החומר. אבל ההגדרה היא הרבה יותר עמוקה למה שנתבאר, כאשר הוא לא מסתכל באשתו, כלומר כי הכח של ה'אי-הסתכלות' שלו היה מכח התפיסה העליונה של הדבר, וכאשר הוא מסתכל על הדבר הוא מסתכל באופן של "והחכמה מאין תמצא", זה מקור ראייתו של אברהם אבינו. וכוונת הדבר היא, שאברהם אבינו לקח את כל ה'אי-ראיה' והשתמש בו בתוקפו, בשלימותו, והראיה שהיתה לו היא רק כח של ראייה שנולד מכח כך, זה הראיה שהיתה לו לאברהם אבינו. שורש אותו מציאות של כח ראייה של 'רצוא ושוב', זה העומק שהוא מעולם לא הסתכל. וכח הראיה הזו שהתגלה אצל אברהם אבינו, על זה נאמר "בת היתה לו לאברהם ובכל שמה", הבת שהיתה לו, כלומר שמכח כך כאשר חל הכח של 'רצוא ושוב' שבראייה, המדרגה של ההעדר שבראייה היה במדרגה של שינה [- שזהו ל' 'בת' בארמית כמו שהוזכר].

'שינה ו'מחזה', הדבר והיפוכו שבברית בין הבתרים

והמדרגה של השינה הזו זה מדרגה של שינה במדרגת נבואה, כמו שאומרים חז"ל ד' מיני נבואות הן ואחד מהצורות של נבואה זה באופן של שינה, וכמו שנאמר במחזה של אברהם אבינו בברית בין הבתרים "ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברהם" שאז היה לו מחזה של נבואה, מצד אחד זה נקרא שינה ומצד שני זה נקרא 'מחזה' שזה לשון של ראייה, ולכאן זה דבר והיפוכו, כפשוטו זה דבר והיפוכו וגדרו הוא שאין את ראיית העיניים כפשוטו אלא יש את הראיה של כח המדמה, ולכן מצד אחד זה נקרא שינה ומצד אחד זה נקרא 'מחזה' - אמת', אבל בעומק כפי שחודד השתא הגדרת הדבר היא כך, מציאות הראיה שהתגלתה במחזה של אברהם אבינו זה

התגלה ב'רצוא ושוב' שמצד אחד יש את התפיסה של למעלה ממקום הראיה, ומאידך - משם נובע ומתחדש מציאות הראיה, זה כל מקור ראייתו של אברהם אבינו.

הגבורה העליונה והגבורה התחתונה שב'יתגבר כארי'

והרי מידתו של אברהם היא זריזות כמו שהגמ' אומרת על הפסוק "וישכם אברהם בבוקר" - "זריזותיה דאברהם קא משמע לן", וזה ילפינן מאברהם שזריזים מקדימים למצוות, אבל - אלמלי ניתנה תורה הוה ילפינן מידות מבעלי חיים, וע"ז נאמר ביסוד דברי חז"ל וכמו שמבואר בריש שולחן ערוך אורח חיים "יתגבר כארי", וכמובן ארי כאן משמש כדוגמא למציאות של גבורה, אבל כידוע עד מאד אריה אותיות ראייה כמו שאומרים חז"ל, כפשוטו הזריזות שנצרך בשביל ה'יתגבר כארי' זה קאי על גבורת גופו של האריה, אבל בערכין דידן השתא, "יתגבר כארי" כלומר כשמתחיל מציאות של בוקר, הראיה שיש לו בבוקר היא באה מהמקור העליון של הראיה, כלומר מה'מאין תמצא' של מקום השינה העליונה משם מתחדש מקום ראייתו, זהו "יתגבר כארי לעבודת הבוקר", זה לא רק גבורה במובן של הכח הגופני שנצרך כשהאדם קם, אלא זה הגבורה של מקור התחדשות הראיה של "חדשים לבקרים", שמתחדש מקום הראיה, זה חידוש של ראייה שבאה ממקור של הגבורה העליונה שזהו מקום ביטול הראיה כשהוא נכלל בשורשו, זה לא הגבורה התחתונה שנצרכת במלחמת היצר בבחינת 'איזהו גבור הכובש את יצרו', אלא זה הגבורה העליונה של ביטול הדבר לשורשו, שזה ההבדל בין גבורה עליונה לגבורה תחתונה, שהגבורה העליונה היא גבורה של ביטול לשורש, ובביטול הראיה לשורש שזה מקור הראיה העליונה זה מקור המדרגה של 'אישון בת עין'.

נמצא שמקום הראיה של ה'אישון' הוא מקור שלימות נקודת הראיה העליונה, וזה מה שמתגלה אצל אברהם אבינו "בכל - בת היתה לו לאברהם ו'בכל' שמה".

ומצד כך כאשר הוא מסתכל בשרה הוא אומר "הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את", ובעומק, "הנה נא ידעתי כי אשה" - זה גופא החידוש שנודע לאברהם אבינו, כל השם אשה זהו מכח - "כי מאיש לוקחה זאת", ואצל אברהם אבינו שמה שהתגלה ב'אישון' זה לא היה האש בבחינת האיש הקטן, אלא התגלה האישון העליון ומצד כך הוא העלה את הדבר לשורשו, לכן כאשר הוא יורד למצרים ומתגלה צורך לירידה תחתונה שזה גופא נקרא הירידה לגלות, הוא אומר לשרה "הנה נא ידעתי כי אשה... את" מתחדש ירידה לתתא שיש מציאות של ראייה תחתונה בבחינת "לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת", זה עומק של ירידה של מציאות הראיה.

ראיית ה'עין' ממקום ה'אין' - שורש הארת משיח

ולכן, ככל שהאדם זוכה מכח ההשרשה של אברהם אבינו ל"מאיר לאישון בת עין", א"כ שורש תפיסת הראיה שלו נוגעת במהלכי ה'רצוא ושוב', במהלכי ה"מאין תמצא" שאחר כך חוזר ליש לעין, וחוזר חלילה, זה צורת פנימיות תנועת הנפש, וזה צורת חיצוניות של השפעת הראיה, שמכח כך מתגלה הראיה השלימה.

על הראיה הזו נאמר "כי עין בעין יראו בשוב ה' את שיבת ציון", זה לא רק 'עין' כפשוטו, אלא זה עין שרואה ממקום האין העליון שזה שורש הארתו של משיח, אז ה'עין בעין' מתפשט בה הראיה של האין שהוא מקור המשכה - "והחכמה מאין תמצא", "כי עין בעין יראו בשוב ה' את שיבת ציון".

שאלה מהשומעים: מה ההבנה בזה שהאדם רואה ראייה מכח שהוא עוצם את העיניים, האם הכוונה שהוא מפרש את ההסתכלות של העולם הזה בצורה של ראייתו הפנימית, או שזה ממילא כך והוא לא צריך בכלל לתקן שם?

תשובה: השאלה באיזה מדרגה הוא נמצא, אם הוא נמצא במדרגה העליונה, א"כ הוא רואה את העולם במדרגה של 'בראשית-בחכמתא', הוא רואה את מציאות הבריאה כחכמה.

שאלה מהשומעים: אבל השאלה, גם במדרגה הזו, לאן האדם מוביל את זה

תשובה: משם הוא רואה, ואם משם הוא רואה, אז זה מה שהוא רואה, אם הוא במדרגה הזאת, אז זה מה שהוא רואה, ה'בראשית ברא אלקים' הוא 'בחכמתא', וא"כ כל דבר הוא בבחינת "כולם בחכמה עשית", אז מה שהוא רואה בבריאה, הוא רואה מציאות של חכמה, כי משם הוא רואה, ממקום החכמה, אז זה מה שהוא רואה בפועל.